

แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย*
GUIDELINES FOR EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE MANAGEMENT
OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE NONG KHAI

สุรัชดา นันทอง

Suratchada Nanthong

สิทธิชัย สอนสุภี

Sittichai Sonsupee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย.

Khon Kaen University Nong Khai campus, Thailand.

E-mail: nesirahaha@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 285 คน โดยระยะที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.978 ระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า

* Received: 11 December 2023; Revised: 12 August 2024; Accepted: 23 August 2024

ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ ด้านการดำเนินการคุณภาพการศึกษา (PNIModified = 0.221) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (PNIModified = 0.219) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา (PNIModified = 0.203) และลำดับที่ 4 คือ ด้านการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (PNIModified = 0.199)

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา, ความต้องการจำเป็น, แนวทางการบริหาร

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the actual condition and desirable conditions of the educational quality assurance management of schools under the Nong Khai Secondary Education Service Area Office, and 2) to study the process of educational quality assurance development under the Nong Khai Secondary Educational Service Area Office. The samples used in this research were 285 school administrators and teachers. The data collection was divided into 2 phases: phase I, collected quantitative data using the questionnaires with a reliability of 0.988, and phase II, collected quantitative data by interviewing 6 qualified persons to study the process of educational quality assurance development. The data were analyzed using content analysis and presented by descriptive.

The results showed that the actual condition and the desirable conditions of the school educational quality assurance operation development were found that the average actual condition level was at a high level (= 3.76), while the mean level of desirable conditions was at the highest level (= 4.57). From the data analysis results, it was found that the mean level of actual conditions was lower than the level of desirable conditions on each side in all sides. The need assessment requirements for the operation

of school educational quality assurance were; the first most needed element was educational quality implementation ($PNI_{Modified} = 0.221$), the second was education quality development planning ($PNI_{Modified} = 0.219$), the third was supervision and monitoring study ($PNI_{Modified} = 0.203$), and the last was improvement the quality of education ($PNI_{Modified} = 0.199$).

Keyword: Educational Quality Assurance; Needs Assessment; Management guidelines

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นเครื่องมือในการสร้างพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง สามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างสงบสุข สถานการณ์โลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เกิดการแข่งขันในการพัฒนาประเทศอย่างสูง ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยปัจจัยสำคัญ คือ วิธีการจัดการคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่า การดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้รับผลประโยชน์สูงสุด ฉะนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนา และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาศักยภาพความสามารถที่จะดำรงชีวิต และประกอบอาชีพอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สรารุณี คณะคาม, 2560; กัลยาณี รัตนวราหะ, 2556)

การประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นการบริหารจัดการการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานและการจัดการศึกษาที่สร้างสรรค์ ให้เป็นกลไกในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) หัวใจของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การประกันคุณภาพการบริหารจัดการมีส่วนสำคัญในการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งต้องเริ่มต้นที่การประกันคุณภาพภายใน โดยการปฏิรูปการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เน้นด้านการบริหารจัดการการจัดการ

เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการพัฒนาทรัพยากรให้เพียงพอกับความต้องการการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน, 2547) สภาพการบริหารการประกันคุณภาพของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ซึ่งมีโรงเรียนหลากหลายขนาด เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูงในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งใช้การประกันคุณภาพภายใน ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการประกันคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องคำนึงถึงกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างปัจจัยเกื้อหนุนให้มีความเหมาะสมสอดคล้อง และเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก จากผลการประเมินรางวัลคุณภาพด้านการบริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาด้วยระบบคุณภาพที่มีการบริหารเป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้สามารถนำการบริหารการประกันคุณภาพไปสู่การบริหารและการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เป็นองค์กรที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการการศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาคือ “บริหารจัดการด้วยวิถีใหม่ วิถีคุณภาพใช้พื้นที่เป็นฐาน มุ่งมาตรฐานสากล สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ บูรณาการด้วยศาสตร์พระราชา พัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน” จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา ซึ่งจะเห็นว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนต่ำกว่ามาตรฐานการประกันคุณภาพทางการศึกษา ทั้งนี้ พบว่า การจัดการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ประสบปัญหาขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน กล่าวคือครูที่สอนไม่ตรงตามวิชาเอก

จากความสำเร็จประเด็นปัญหาและของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ว่ามีการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับใด มีปัญหาและข้อเสนอแนะ

อย่างไร ในการทำให้การประกันคุณภาพในสถานศึกษามีความเข้มแข็ง เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศ ในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

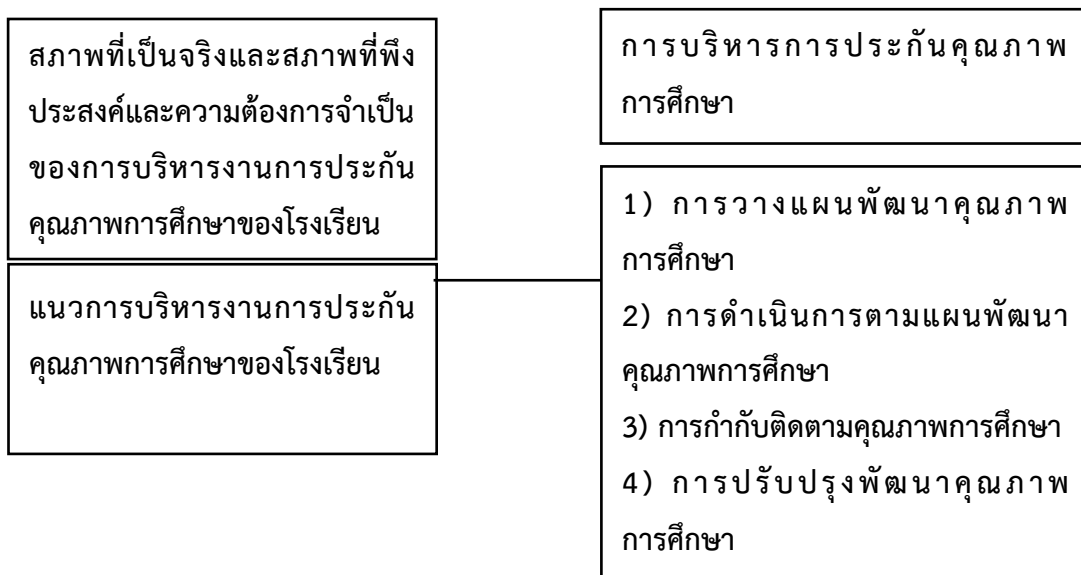
วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 31 โรงเรียน จำนวน 1,076 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการแบ่งตามขนาดโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน

2) การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณเพื่อศึกษา 1) สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ยึดกรอบแนวคิดของ Deming เป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ รวมทั้งการศึกษาริบทที่เกี่ยข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า จากองค์ประกอบเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยได้ใช้ เกณฑ์พิจารณาองค์ประกอบที่สอดคล้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) การกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา 4) การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของและศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 285 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 4 ด้าน โดยการวิเคราะห์

หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแบบเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (PNI) ผลปรากฏดังในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นลำดับ

การบริหารการ ประกันคุณภาพ การศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการวางแผน								
พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	3.72	0.31	มาก	4.61	0.19	มากที่สุด	0.219	2
2. ด้านการดำเนินการ								
ตามแผนพัฒนา คุณภาพ	3.73	0.313	มาก	4.58	0.16	มากที่สุด	0.221	1
3. ด้านการกำกับ								
ติดตามคุณภาพ การศึกษา	3.79	0.34	มาก	4.56	0.18	มากที่สุด	0.203	3
4. ด้านการปรับปรุง								
พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	3.80	0.27	มาก	4.53	0.21	มากที่สุด	0.199	4
รวม	3.76	0.31	มาก	4.57	0.19	มากที่สุด	0.211	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ภาพรวมพบว่า ค่า PNIModified อยู่ระหว่าง

0.199 ถึง 0.219 ด้านความต้องการที่จะพัฒนาพบว่ามีค่า PNIModified สูงสุดมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ลำดับที่ 2 คือ การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลำดับที่ 3 คือ การกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา และลำดับที่ 4 คือ ด้านการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการวิจัยในระยะที่ 1 ที่มีค่า PNIModified สูงสุดในแต่ละด้าน 3 ข้อ มาตั้งเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบความเรียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านการวางแผนการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สถานศึกษาต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วม (2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และนำผลการวิเคราะห์มาจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ให้มีความสอดคล้องกัน (3) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยมีการประชุม ปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน (4) สถานศึกษาต้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของตนเพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย (2) ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินโครงการ ตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการดำเนินการไปแล้วไว้ให้เป็นปัจจุบัน (3) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษา เพื่อความสะดวกในการติดตามข้อมูลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม มีการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด (4) มีการประชุม ปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สถานศึกษาต้องมีการประเมินตนเองอย่างจริงจัง (2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างชัดเจน (3) ต้องร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานของสถานศึกษาให้เข้าใจครอบคลุมทุกประเด็น (4) ต้องมีการกำหนดค่าเป้าหมาย เพื่อจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนและนำข้อมูลที่ได้สรุปเป็นสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายงานประจำปี (SAR) ของสถานศึกษา

ด้านการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) สถานศึกษาติดตามและรับข้อมูลย้อนกลับ โดยสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะทำงานในการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน 3) การจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา ต้องเน้นการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีจุดประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านที่มีค่า PNIModified สูงสุด คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มี

ค่า PNIModified สูงสุด ลำดับที่ 1 คือ ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการเรียนรู้ทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ขับเคลื่อนการประกันให้มีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา จะต้องมีการปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยบุคลากรในสถานศึกษาจะรับมอบหมายให้รับผิดชอบตามภาระหน้าที่ในแต่ละโครงการที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินทร ดงเรืองศรี ทำวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจะต้องจัดทำให้แล้วเสร็จก่อนการเปิดเรียนใหม่ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานตลอดทั้งปี และเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อรองรับการตรวจเยี่ยมจากหน่วยงานภายนอกทุกหน่วยงาน รวมทั้งจัดให้มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือให้การดำเนินงานตามแผนนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และนำแนวทางจากการประเมินผลนั้นไปเป็นกรอบในการวางแผน เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีในปีถัดไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ศิรินทร ดงเรืองศรี, 2561)

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

เมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) ครูและบุคลากรควรจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเองเป็นประจำทุกปี เพื่อนำมาเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำเอกสารตามรูปแบบของการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 2) สร้างความตระหนักให้แก่ครูผู้รับผิดชอบงานแต่ละโครงการ/กิจกรรม ได้ประเมิน สรุปโครงการจัดทำรายงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการต่อไป 3) จัดตั้งคณะกรรมการการจัดทำรายงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) รวบรวมผลการปฏิบัติงานของครูทุกคน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาสรุปรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละมาตรฐาน 5) นำผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ

การศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 7) ให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน สรุปรายงานการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 8) จัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารงานของสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 9) สร้างความตระหนักแก่ผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป 10) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบด้วยวิธีที่หลากหลาย

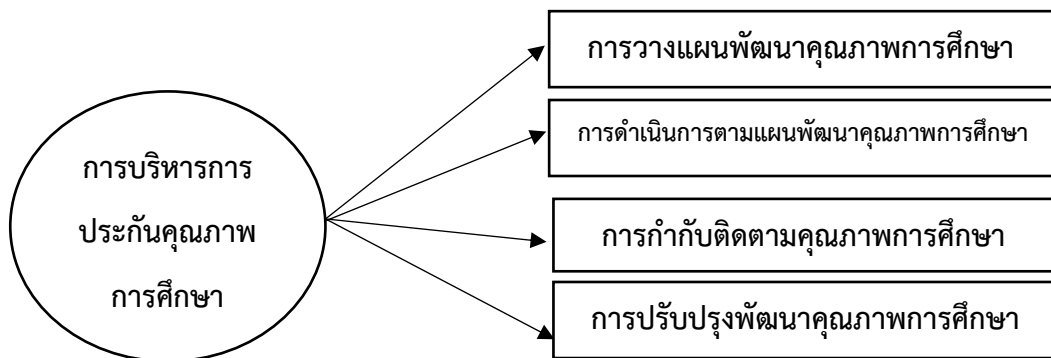
แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สอดคล้องกับภักดีวิภา ลูกเงาะ ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า 1) ควรมีการนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี โดยให้คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเห็นชอบการรายงานให้ระบุ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข และนำผลการรายงานมาทบทวน โดยมีการประชุมปีละ 1 ครั้ง 2) ควรใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ ว่าเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและต้องเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 3) ควรจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารงานของสถานศึกษาให้เพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีการประชุมชี้แจงแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (ภักดีวิภา ลูกเงาะ, 2562) สอดคล้องกับนงคราญ ศรีบุรมย์ ได้ศึกษาวิธีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 1) วางแผนปฏิบัติงาน 2) การตรวจสอบการประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุง 3) ควรกำหนดมาตรฐานและระบบสารสนเทศให้ชัดเจนเป็นระบบมาตรฐาน 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการดำเนินการบริหารด้านประกันคุณภาพการศึกษาอย่างถูกต้อง 5) ควรสร้างเครือข่ายสถานศึกษา ทั้งในและนอกสังกัด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจ (นงคราญ ศรีบุรมย์, 2562) และสอดคล้องกับลักขณา สังฆธรรม ทำการศึกษาพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาจะต้องนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะทำให้มีการวางแผนที่เป็นระบบ และจัดสรรบุคลากรเข้าทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความสามารถและความถนัด มีการติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี การทำงานของบุคลากรจะต้องมีคุณภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ หน่วยงานต้นสังกัดจะต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก และจัดอบรมพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (ลักขณา สังฆธรรม, 2560)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นองค์ประกอบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา แสดงดังภาพประกอบที่ 2

องค์ประกอบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สรุปได้ว่า สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีประเด็นแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านความต้องการที่จะพัฒนามีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

1.2 จากการวิจัยพบว่า ได้แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย หรือหน่วยงานต้นสังกัด สามารถนำแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.3 จากการวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการอบรมออนไลน์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำคู่มือแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขึ้นมา เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ไปทำวิจัยและพัฒนาในรูปแบบ (R&D) เพื่อการวิจัยต่อยอดและพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาโดยนำแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง หลากหลายพื้นที่และหลากหลายบริบท แล้วนำผลประเมิน พัฒนาปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งต่อไป ควรขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เช่น การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง องค์กรภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และเป็นการต่อยอดงานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี รัตนวราหะ. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงคราญ ศรีบุรมย์. (2562). สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดมุกดาหาร. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภัควิภา ลูกเงาะ. (2562). สภาพและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ลักขณา สังฆธรรม. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองซากแก้วสู่การรองรับการประกันคุณภาพภายนอก รอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิรินทร ดงเรืองศรี. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิชาการบริหารการศึกษา*, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรารุณี คณะขาม. (2560). การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน. (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *ระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.